

De Veldslag bij Roszbach.

Het was oorlog; het kleine Pruisen tegen half Europa! De oorlog had nu een jaar geduurd, en de menschen vroegen elkander, wanneer het toch weer vrede zou worden. Ja, dat wist men niet, maar men troostte elkander op het volgende jaar.

En het bleef het volgende jaar. In 1762 vocht men nog. En eerst in 1763, toen Rusland zich met Pruisen verzoende, werd het vrede.

Het was nu in den herfst van het jaar 1757. De oorlog, voorspoedig begonnen, had den Pruisischen Koning Frederik II de laatste maanden zware nederlagen gebracht, en de vijanden juichten.

Het ging om de vernietiging van den Pruisischen staat, en de buit was reeds verdeeld. Oostenrijk zou het rijke Silezië ontvangen; aan Rusland was Oost-Pruisen toegedacht; Zweden zou voor zijn hulp met het voornaamste deel van Pommeren worden beloond. Maagdenburg moest aan Keur-Saksen, Kleef aan de Palts vervallen, terwijl Oostenrijk den Franschen bijstand zou beloonen door een deel van de Zuidelijke Nederlanden aan Frankrijk af te staan.

Dat zag er donker uit voor Pruisen. Van alle kanten grimmige vijanden; de Russen stonden reeds dicht in de nabijheid van Berlijn; en algemeen was de overtuiging, dat de ster van den grooten Frederik zou ondergaan.

Hij zelf dacht eveneens aan die mogelijkheid, en met sombere vastberadenheid schreef hij aan een vriend: „Door de schipbreuk bedreigd, wil ik, den storm trotseerend, als een koning denken, leven en sterven.”

Hij had de Pruisische hoofdmacht onder den hertog Von Bevern, zijn zwager, aan de Oostenrijksche grenzen achtergelaten, om Silezië te beschermen, maar hij had er een zwaar hoofd in, en Von Bevern was trouwens voor zijn zware taak niet opgewassen.

Met het andere deel van zijn leger ijld de Koning naar zijn provincie Saksen, om het leger van den Franschen prins Soubise te keeren. De Koning was Merseburg gepasseerd, en bevond zich thans, den 5^{en} November 1757, in de nabijheid van den vijand.

Het was in den voormiddag. De Koning had zijn intrek genomen in een heerenhuis van het kleine dorp Roszbach, en zich met drie stafofficieren naar boven begeven, om door het dakvenster de bewegingen van den vijand te verkennen.

Het was een eenige plek. Als een panorama strekte zich de laagvlakte tusschen de kleine rivieren Unstrut en Saale voor hem uit.

„Zie,” zei de Koning, „de Franschen rukken op — wat bedoelen ze toch?”

„Uw linkervleugel omtrekken, Sire!” antwoordde de lange officier, die over den Koning heen met spanning naar buiten keek.

„Onzin — dat bedoelen ze niet.”

„Ik herhaal, Sire, dat zij uw linkervleugel omtrekken, en u den terugtocht naar de Saale willen afsnijden.”

De Koning schudde 't hoofd.

„De heeren Franschen zullen wel schappelijker met mij omgaan.”

„Zij hebben de overmacht, Sire, en 't zouden ezels zijn, als zij er geen gebruik van maakten.”

Er kwam een bezorgde trek op het gespierde gelaat van den Koning.

De overmacht — dat was het. En de officier had gelijk. Soubise beschikte over 64000 man; het Pruisische leger telde slechts 21000 manschappen. Dat was drie tegen één.

Bovendien waren de Pruisen vermoeid van lange marschen — neen, dat zag er niet zoo mooi uit.

De Koning zuchtte; en zwijsend staarde hij naar buiten. Vroolijk scheen de herfstzon boven het dorre loover. Het had reeds eenige nachten gevoren, en het gele gebladerde ritselde neer van de boomen.

Daar ineens rees de vorst met een veerkrachtige beweging op van zijn stoel. Er vonkte iets op in zijn doorringende oog; het was als een voorbijschietende lichtstraal — het was de vonk van het genie . . .

Nu zou 't komen, dacht zijn staf. Maar er gebeurde niets. En rustig liet de Koning zijn troepen in hun stellingen, terwijl de Franschen reeds lang op marsch waren, om den Pruisischen linkervleugel om te trekken.

Het werd twaalf uur; het werd half drie. Toen sprong de Koning te paard, en de marschorder luidde: Merseburg!

Het klonk vreemd — waren de troepen niet van Merseburg gekomen? Het was de terugtocht, en in het hoofdkwartier van prins Soubise heerschte een ongemeene vreugde.

„Fritz voelt nattigheid,” spotte de prins, „hij zit in de knip en wil er uit — dat wordt een belangwekkend geval.”

De Koning voerde het voetvolk aan; generaal Seidlitz de ruitery. Seidlitz met zijn ruiters vormde de voorhoede van het leger; hij moest een omsingeling verhoeden, en toen de Fransche cavalerie den uitweg wilde versperren, sloeg hij haar uiteen.

Tegelijkertijd had de Koning, door de heuvelen gedekt, een meesterlijke zwenking gemaakt, waardoor de toestand als met een tooverslag was veranderd. De Pruisische linkervleugel werd er door ontlast, en de Fransche rechtervleugel omgetrokken — Soubise had gelijk: het werd een belangwekkend geval.

Seidlitz had zijn ruitery weer verzameld, en wachtte op de komende dingen, terwijl het Pruisisch geschut de veraste Fransche infanterie teisterde.

„'t Gaat goed,” zeide Seidlitz, „'t gaat best!”

Hij rookte bedaard uit een klein, steenen pijpje, totdat een ordonnans hem het bevel tot den aanval overbracht. Toen wierp hij de korte pijpstomp hoog de lucht in; dat was het sein voor zijn ruitery; en als een lawine wierp zij zich op den vijand.

De ruiteraanval besliste den slag. Er was geen houden meer aan het Fransche leger; verwenschingen noch beloften hielpen, en het vijandelijke leger, die drievoudige overmacht, verstoof in alle richtingen.

De geheele overwinning kostte den Pruisen slechts 400 man aan dooden en gewonden. Hun buit bestond in 67 kanonnen, 7 vaandels en 15 standaarden; voorts namen zij 5000 man gevangen, waaronder 8 generaals, terwijl het Fransche leger aan dooden en gewonden 5000 man verloor.

De Koning keek op zijn horloge. Het was zóó vijf uur; de strijd had niet langer dan anderhalf uur geduurd.

Een onderofficier bracht de tijding, dat in den omtrek het aangerichte middagmaal voor generaal Soubise en diens staf was ontdekt. De spijzen stonden nog te dampen op tafel.

„Dat treft net goed,” zei de Koning lachend, „want ik heb er honger van gekregen!”

En geen half uur later zat hij met zijn officieren aan de weelderige middagtafel van den Franschen prins.

Dat was de veldslag bij Roszbach. Hij wekte in Duitschland, al was het in twee vijandelijke kampen verdeeld, een algemeene vreugde. Het was de nationale gedachte, die bij Roszbach had gezegevierd op Fransche heerschzucht.

L. P.

1539

